

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών

ΔΜΠΣ Δημιουργική Γραφή

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Η έννοια του ήρωα-αντιήρωα στο πεζογραφικό έργο του Μάριου Χάκκα

της Μαρίας Κ. Τσεκούρα
Α.Μ.: 518015

Επιβλέπων καθηγητής: Νικόλαος Μαθιουδάκης

Πάτρα, Ιούνιος 2026

Η έννοια του ήρωα-αντιήρωα στο πεζογραφικό έργο του Μάριου Χάκκα

Μαρία Κ. Τσεκούρα
Α.Μ.: 518015

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:
Νικόλαος Μαθιουδάκης
ΣΕΠ ΔΓΡ ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:
Βασίλειος Αλεξίου
Καθηγητής Θεωρίας της Λογοτεχνίας,
Π. Τ. Δ. Ε., ΑΠΘ

Πάτρα, Ιούνιος 2026

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία μελετώνται οι έννοιες του ήρωα και του αντιήρωα στο πεζογραφικό έργο του Μάριου Χάκκα και, συγκεκριμένα, αναλύονται και κατηγοριοποιούνται αναλόγως σε ήρωες και αντιήρωες οι λογοτεχνικοί χαρακτήρες επιλεγμένων διηγημάτων που περιλαμβάνονται στις δύο πρώτες συλλογές του συγγραφέα, *Τυφεκιοφόρος του εχθρού* (1966) και *Ο Μπιντές και άλλες ιστορίες* (1970). Προς τούτο, αξιοποιούνται διαφορετικές μεταξύ τους θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν αναλύσει τις ανωτέρω έννοιες και τη μεταξύ τους σχέση. Η μελέτη της θεωρίας έχει ως στόχο την κατανόηση των εν λόγω όρων, την αποσαφήνιση των εννοιολογικών διαφοροποιήσεων τους και τη διάκριση τους ώστε αυτοί να καταστούν τα εργαλεία για την εξέταση των προσώπων στα επιλεγμένα διηγήματα. Στο πλαίσιο αυτό, επικεντρωνόμαστε, στη συνέχεια, στην επιλογή εκείνων των στοιχείων των λογοτεχνικών χαρακτήρων που μας βοηθούν να τους κατατάξουμε ως ήρωες ή αντιήρωες. Μέσα από την κατηγοριοποίηση και την ανάλυση των χαρακτήρων, καθώς και τη μετέπειτα συγκριτική ανασκόπηση των δύο συλλογών διερευνάται η θεματική λειτουργία των ηρώων και αντιηρώων στο πλαίσιο του έργου του συγγραφέα και αποτιμάται η σύνδεσή του με τη θεματική της ήττας. Στο δημιουργικό δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας περιλαμβάνονται τρία πρωτότυπα, μικρής έκτασης διηγήματα με τίτλο «Υπέρ υγείας», «Μετά τον μπιντέ» και «Ο ήρωας» που συνομιλούν θεματικά με το πεζογραφικό έργο του Μάριου Χάκκα και σκιαγραφούν αντιήρωες/αντιηρωίδες που εμπίπτουν σε όλο το φάσμα της έννοιας του αντιηρωισμού, όπως αυτό αναλύεται στο θεωρητικό μέρος της μελέτης.

Λέξεις – Κλειδιά

Μάριος Χάκκας, ήρωας, αντιήρωας, διήγημα, χαρακτήρας

The hero-antihero in the fiction of Marios Hakkas

Maria K. Tsekoura

Abstract

This study examines the concepts of the hero and the anti-hero in the fiction of Marios Hakkas. Specifically, the literary characters of selected short stories included in the author's first two collections, *Τυφεκιοφόρος του εχθρού/ Tifekioforos tou echthrou* (1966) and *Ο Μπιντές και άλλες ιστορίες/ O Mpintes kai alles istories* (1970), are analyzed and categorized accordingly as heroes and anti-heroes. To this end, a range of differing theoretical approaches that have examined the above concepts and the relationship between them are drawn upon. The study of theory aims at understanding these terms, clarifying their conceptual distinctions and differentiating between them, so that they may serve as tools for the analysis of characters in the selected short stories of Hakkas. In this context, we subsequently focus on identifying those aspects of literary characters that help us classify them as heroes or antiheroes. Through the categorization and analysis of the characters, as well as the subsequent comparative review of the two collections, we explore the thematic function of heroes and antiheroes within the author's body of work and assess Hakka's connection to the theme of defeat. The creative second part of this work includes three original short stories titled "Υπέρ υγείας/Iper igeias", "Μετά τον μπιντέ/Meta ton mpinte" and "Ο ήρωας/O iroas" which engage thematically with the prose works of Marios Hakkas and portray antiheroes and antiheroines who fall across the entire spectrum of the concept of antiheroism, as analyzed in the theoretical section of this study.

Keywords

Marios Hakkas, hero, antihero, short story, character

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αναγνωστάκης, Μ. (1983). Σε β' πρόσωπο. Μια συνομιλία του Μανόλη Αναγνωστάκη με τον Αντώνη Φωστιέρη και τον Θανάση Νιάρχο». *Η Λέξη*, 11, σσ. 54-59.
- Αργυρίου, Αλ. (1979). Νέκυια. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 24-28). Αθήνα: Κέδρος.
- Αργυρίου, Αλ. (2002). *Ιστορία της Ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της όταν η δημοκρατία δοκιμάζεται, υπονομεύεται και καταλύεται (1964-1974 και μέχρι τις ημέρες μας)* (Τ. Η'). Αθήνα: Καστανιώτης.
- Βαρίκας, Β. (1979). Η άρνηση των αξιών του συστήματος στο έργο του Μ. Χάκκα. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 9-10). Αθήνα: Κέδρος.
- Beaton, R. (1996). *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία: ποίηση και πεζογραφία, 1821-1992* (Ε. Ζούργου & Μ. Σπανάκη, Μετ.). Αθήνα: Νεφέλη.
- Δημητρακάκης, Γ. (2015). Χάκκας: το αίτημα της ατομικής/συλλογικής ευθύνης. Στο Νάτσινα, Αν. κ.α. *Η πεζογραφία στη μακρά δεκαετία του 1960* (σσ. 212-213) Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε την 7 Ιουνίου 2026 από <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2197>.
- Ελευθερίου, Αρ. (1979). Ένα νέο ξεκίνημα της λογοτεχνίας μας. Ο μπιντές και άλλες ιστορίες. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 11-14). Αθήνα: Κέδρος.
- Ζάννας, Π. (1979). Τα πεζογραφήματα του Μάριου Χάκκα. Πορεία: Χρονικό. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 106-131). Αθήνα: Κέδρος.
- Ζήρας, Αλ. (1979α). Θεώρηση της νεοελληνικής κοινωνίας και λογοτεχνίας. *Διαβάζω*, 17, σσ. 46-52.
- Ζήρας, Αλ. (1979β). Μια πρώιμη και μια όψιμη κατάθεση για τον Μάριο Χάκκα. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 95-105). Αθήνα: Κέδρος.
- Ζήρας, Αλ. (2011). Ο Μάριος Χάκκας και ο κατακλυσμικός αφηγηματικός μοντερνισμός του. *Διαβάζω*, 516, σσ. 72-74.
- Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη (χ.χ.). Λήμμα «Αντήρωας». Στο *Λεξικό Της Κοινής Νεοελληνικής*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Θεσσαλονίκη. Ανακτήθηκε την 7 Ιουνίου 2026 από https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html.
- Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη (χ.χ.). Λήμμα «Ηρωας». Στο *Λεξικό Της Κοινής Νεοελληνικής*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Θεσσαλονίκη. Ανακτήθηκε την 7 Ιουνίου 2026 από https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html.
- Καζαντζής, Τ. (1979). Το πεζογραφικό έργο του Μάριου Χάκκα. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 50-52). Αθήνα: Κέδρος.

- Καστρινάκη, Αγγ. (2015). Μάριος Χάκκας: Γράφοντας συνθήματα οργής. Στο Νάτσινα, Αν. κ.α. *Η πεζογραφία στη μακρά δεκαετία του 1960* (σσ. 69-75). Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε την 7 Ιουνίου 2026 από <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2197>.
- Κονδύλης, Φ. (1979). Ο Τυφεκιοφόρος του εχθρού. Διηγήματα. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 7-8). Αθήνα: Κέδρος.
- Κοτζιάς, Αλ. (1979). Το τέλος του παιχνιδιού. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 29-33). Αθήνα: Κέδρος.
- Κούσουλας, Λ. (1979). Μάριος Χάκκας: μια εισήγηση. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 132-141). Αθήνα: Κέδρος.
- Λαμπρίδης, Μ. (1979). Η άρνηση των αξιών του συστήματος στο έργο του Μ. Χάκκα. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 77-94). Αθήνα: Κέδρος.
- Λειβαδίτης, Τ. (1966). Η ποίηση της ήττας. Ένα θέμα για διερεύνηση. *Επιθεώρηση Τέχνης*, 141.
- Λεοντάρης, Β. (1963). Η ποίηση της ήττας. *Επιθεώρηση Τέχνης*, 106-107, σσ. 520-524.
- Λυκιαρδόπουλους, Γ. (1964). Η ποίηση της ήττας, σύγχρονη αντιστασιακή ποίηση. *Επιθεώρηση Τέχνης*, 113.
- Μάλαμα, Ισ. (2020). *Μάριος Χάκκας: Ένα «Λαχείο» για πέταμα*. Ανακτήθηκε την 7 Ιουνίου 2026 από <https://culturebook.gr/grafeio-pezogrfias/meletes-dokimia/2020-04-21-16-24-37/>.
- Μέλμπεργκ, Μ. (1977). Για το Μάριο Χάκκα. *Αντί*, 77-78, σσ. 24-26.
- Μέλμπεργκ, Μ. (1992). Μάριος Χάκκας. Το κοινόβιο του 72. *Γράμματα και Τέχνες*, 67, σσ. 14-15.
- Μηλιώνης Χρ. (1992). Το ψαράκι της γνάλας. *Διαβάζω*, 297, σσ. 37.
- Μπεκατώρος, Στ. (1979). Μάριος Χάκκας. Η ήττα και η αξιοπρέπεια ενός ανθρώπου. Στο *Μάριος Χάκκας. Κριτική θεώρηση του έργου του* (σσ. 69-76). Αθήνα: Κέδρος.
- Νάτσινα, Αν. (2008). Η μεταπολεμική πεζογραφία (1944–1974). Στο *Γράμματα II. Νεοελληνική Φιλολογία (19ος και 20ός αιώνας). Νεότερη Ελληνική Λογοτεχνία (19ος και 20ός αιώνας). Εγχειρίδιο Μελέτης*. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Παπαγεωργίου, Κ. (2008). Η γραφή της δοκιμασίας. *Βιβλιοθήκη- Ελευθεροτυπία*. 501, σσ. 16-24.
- Παρίσης Ι. & Παρίσης Ν. (2009). Λήμμα «Χαρακτήρας». Στο *Λεξικό λογοτεχνικών όρων*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
- Πλασκοβίτης Σπ. (1992). Μάριος Χάκκας (Είκοσι χρόνια από το θάνατό του). *Διαβάζω*, 297, σσ. 33-36.
- Ρεπούσης Γ. (2004). *Μάριος Χάκκας. Προσεγγίσεις στο πεζογραφικό του έργο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σταυροπούλου, Έρ. (2001). Μάριος Χάκκας «Μια ποίηση από τη ζωή» Στοιχεία για τη θεματική και την ποιητική του. Στο *Προτάσεις ανάγνωσης για την πεζογραφία μιας εποχής* (σσ. 187-207). Αθήνα: Εκδόσεις Σοκόλη.
- Vitti, M. (2003). *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* (Μ. Ζορμπά, Μετ.). Αθήνα: Οδυσσέας.

- Χάκκας, Μ. (2008). *Απαντα*. Αθήνα: Κέδρος.
- Χατζηγεωργίου, Π. (2009). *Μορφές του αντιηρωισμού στο Νεοελληνικό μυθιστόρημα: Από την Πάπισσα Ιωάννα στα Βαμμένα Κόκκινα μαλλιά*. Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Χιλιώτης, Ηλ. (1977). Το σύντομο πέρασμα του πεζογράφου Μάριου Χάκκα. *Αντί*, 77-78, σσ. 31.
- Χωρεάνθη, Ελ. (1995). Ο Μπιντές. *Διαβάζω*, 349, σσ. 72-73.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Bauer, M. & Ebert, L. (2019). Ambiguous Heroes in Nineteenth-Century Fiction: A Qualitative and Quantitative Reading of Five Authors and Ten Novels. *helden.heroes.heros.*, 2, σσ.11-26. DOI: [10.6094/helden.heroes.heros./2019/AH/02](https://doi.org/10.6094/helden.heroes.heros./2019/AH/02).
- Brombert, V. (1999). *In praise of antiheroes: figures and themes in modern European literature*, Chicago ill.: University of Chicago Press.
- Campbell, J. (2004). *The hero with a thousand faces*. Princeton: Princeton University Press.
- De Negri, G. (Παραγωγός) & Taviani P. & Taviani V. (Σκηνοθέτες) (1972). *San Michele aveva un gallo* [Κινηματογραφική ταινία]. Ιταλία: Ager Film & RAI.
- Fernandéz-Armesto, F. (2016). Heroism and the Anti-hero. *Leidschrift*, 31 (mei: Helden en antihelden. De memory culture over omstreden individuen), σσ. 7-18. Ανακτήθηκε την 7 Ιουνίου 2026 από <https://hdl.handle.net/1887/3180830>.
- Freire, A. & Vidal-Mestre, M. (2022). El concepto de antihéroe o antiheroína en las narrativas audiovisuales transmedia. *Cuadernos.info*, 52, σσ. 246-265. <https://doi.org/10.7764/cdi.52.34771>.
- Kadiroğlu, M. (2012). A Genealogy of Antihero. *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 52(2), σσ. 1-18. Ανακτήθηκε την 7 Ιουνίου 2026 από <https://izlik.org/JA24AH37HB>.
- Neimneh, Sh. (2013). The Anti-hero in Modernist Fiction: From Irony to Cultural Renewal. *Mosaic (Winnipeg)* 46(4), σσ. 75-90. Ανακτήθηκε την 7 Ιουνίου 2026 από <https://classics.domains.skidmore.edu/lit-campus-only/secondary/Neimneh%202013.pdf>.
- Vogler, C. (2007). *The writer's journey: mythic structure for writers*. (3rd ed.) Michael Wiese Productions.